

Сергій Адамович (м. Івано-Франківськ)

Українська греко-католицька Церква в маніпулятивних політтехнологіях ідеологів розколу країни

Україна в своїй історії стала ареною протистояння між католицизмом і православ'ям. Але ж вона має і досвід примирення двох конфесій (зокрема у т. зв. уніатській, чи греко-католицькій Церкві, католицькій Церкві східного обряду, що стала певним, хоч і не остаточним і не всіма однаково оціненим компромісом), досвід екуменічних спрямувань релігійної думки. Можливо їй судитиметься зробити внесок у світовий екуменічний рух, що стає чимдалі більш усвідомленою потребою принаймні християнської частини людства [1, с.20].

Одночасно співіснування в Україні православ'я та греко-католицизму і територіальне розмежування їх вірних активно використовується ворожими для держави силами. На початку 90-х рр. ХХ століття вони маніпулювали релігійними почуттями і прагнули зупинити здобуття Україною незалежності, а в останні роки релігійний фактор активно експлуатується для дезінтеграції країни.

На березневих виборах 1990 р. до ВР УРСР і місцевих рад демократичні сили в Львівській, Івано-Франківській, Тернопільській областях отримали більшість і перехопили у комуністів владні повноваження. На відміну від інших областей України, де поступово відбувалася повільна ротація еліт, в західних вона мала більш прискорений характер. Збереження при владі старої номенклатури тут було скоріше винятком, ніж правилом [2, с.101].

Так, у Галичині опозиція отримала 43 із 46 місць до ВР УРСР, які розподілилися таким чином: 24 із 24 місць вона здобула у Львові, 11 із 12 – в Івано-Франківську і 8 з 10 – в Тернополі. Це дозволило опозиції розпочати втілення в життя своїх програмових засад (впровадження національної символіки, релігійних та національних свят; зміни у питаннях власності і земельних відносин; відновлення прав греко-католицької Церкви; створення демократичних ЗМІ; розширення партійної багатоманітності і деідеологізація в усіх галузях суспільного життя; введення місцевого часу; визнання вояків УПА ветеранами) [3, с.25].

У релігійній сфері до квітня 1990 р. в Галичині більше 80 релігійних споруд перейшли від православних до греко-католиків. Особливе занепокоєння загально-союзної влади і навіть звернення патріарха Московського і всея Русі Пімена викликало рішення сесії Львівської міськради від 6 квітня 1990 р. про передачу кафедрального собору св. Юра і резиденції православного ієрарха греко-католикам [4, арк.51, 64].

Такі дії опозиційної влади значно загострили взаємовідносини між регіоном та офіційним Києвом, який вважав західноукраїнський чинник джерелом дестабілізації та сепаратизму [5, С.11]. До того, ж загальносоюзні та республіканські партійно-державні структури розгорнули в засобах масової інформації широкомасштабну кампанію з дискредитації дій галицьких обласних рад, формували уявлення, що “на Заході – самі різуні, ненависники інших національностей” [6, с.2].

Загальносоюзна преса поширювала міф про прагнення Західної України до створення своєї окремої держави, а той приєднання до Польщі. Так, навіть в центральній партійній газеті “Правда” з’явилися повідомлення, що націонал-демократична влада західноукраїнських областей закликає до відокремлення Західної України від Східної [7, с.3]. Опозиційні органи влади в західних областях України також пов’язувалися зі згортанням демократії [8, с.3].

Офіційна влада також згущувала конфесійні протиріччя, що проявилися в регіоні у зв’язку з відродженням греко-католицької Церкви. Православним акцентували на поширенні католицизму зі здобуттям самостійності України, щоб зупинити прагнення українців до незалежності.

Зі здобуттям Україною незалежності відношення до греко-католицької Церкви було неоднозначним. З одного боку визнавалася її величезна роль у збереженні української національної та культурної ідентичності й формування української інтелігенції, натомість з іншого—унію трактували як акт зради національних інтересів [9, с.252].

З початком президентських виборів 2004 р. прихильники В.Януковича розгорнули протистояння Сходу і Заходу України. Розпалювання міжрегіональних протиріч супроводжувалося спробами протиставлення православних Московського патріархату кандидату від опозиції В.Ющенку, якого асоціювали з католицизмом.

Передвиборчу декларацію В.Ющенка про надання рівних можливостей церковним конфесіям ідеологи розколу України розцінювали як прагнення дискримінувати канонічне православ'я [10, с.2].

Після Помаранчевої революції й ініціювання Україною пронатівського курсу загострилися стосунки з Росією. Пропонувалося застосувати економічні важелі (ціни на енергоносії), а також спровокувати в Україні внутрішні конфлікти. Праві російські політики умовами дійсної дружби, співробітництва і партнерства між Росією і Україною після Помаранчевої революції, крім децентралізації і федералізації України, державного статусу російської мови, називали також збереження маси віруючих у лоні Української православної церкви Московського патріархату, тобто наявність хоча б церковної єдності обох країн [11, с.38].

Підсумовуючи, зауважимо, що спроби політиків в умовах становлення незалежної України дискредитувати УГКЦ здійснювалися окремими політиками з ціллю ослаблення країни і, як правило, супроводжувалися фальшуванням реальної діяльності Церкви. Натомість греко-католицьке священництво залишається одним з форпостів українства, одночасно не втручаючись в політичне життя нашої країни.

1. Дзюба І. Україна перед Сфінксом майбутнього // Український історичний журнал.—2002.—№3.—С.3-22.
2. Ярош Б., Бусленко В. Роль політичної еліти у взаємовідносинах центру та західного регіону України // Регіональні та національні еліти: хто формує політику? Матеріали Міжнародної наукової конференції. Чернівці, 6-7 грудня 2001.—Чернівці: Букрек, 2002.—С.100-108.
3. Адамович С. Національно-державницька позиція галичан в період розпаду СРСР // Гуманітарний журнал.—Дніпропетровськ, 2005.—№3 (27).—С.24-30.
4. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі—ЦДАГО України), ф.1, оп.32, спр.2849.—158 арк.
5. Кобута С.Й. Суспільно-політичні процеси в західному регіоні України (1988-1999 рр.). Автореферат на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. – Чернівці, 2001. – 19 с.

6. Не будьмо “малоросами”. Інтерв’ю з народним депутатом України, членом Народної Ради, відомим українським письменником Романом Іваничуком // За вільну Україну. – 1991. – 5 лютого. – С.2.
7. Головенко А., Ястребцов Г. Карпати – горы крутые. // Правда. – 1990. – 12 октября. – С.3.
8. Дрозд В. Удавка. Что происходит во Львове... // Правда. – 1990. – 17 октября. – С.3.
9. Гнатюк О. Прощання з імперією: Українські дискусії про ідентичність.—К.: Критика, 2005.—528 с.
10. Лебедев В.В., Гончаренко В.Н. Православная Церковь не торгует индульгенциями // Голос Донбасса. – Донецк, 2004. – 12 ноября. – С.2.
11. Богданович В. Що ж буде після паузи? Стратегія Росії у боротьбі за Україну: найближче завдання – вибори 2006 р. // Політика і час. – 2005. – №3. – С.37-40.